

37
А 69

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

**АНОТОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ
ЗА 2008 РІК**

Київ-2009

Національне виховання під час роботи з підручником у 5 – 6 класах

Н. Й. Волошина, доктор пед. наук

Ідея дослідження. Національними цінностями має бути проїнята вся діяльність учителя під час роботи з підручником на уроках літератури. Цій ідеї мають бути підпорядковані всі компоненти навчальної книжки, починаючи від звернення до учнів і закінчуючи запитаннями і завданнями для повторення наприкінці навчального року. Особливо потрібно виділити роботу над текстом художнього твору.

У кожному класі за навчальною програмою вивчається усна народна творчість. У 5 класі – це міфи, легенди, перекази, казки, загадки, прислів'я і приказки. У 6 класі – народні думи, пісні. Все це – духовний скарб українців. Його мають засвоїти і сприйняти серцем і душею наші учні. Робота над текстом триває і під час вивчення прозових і поетичних творів, де звертається особлива увага на розкриття національних цінностей нашого народу, його духовного багатства.

Результати дослідження. У процесі формувального експерименту з'ясовано, що учні 5 і 6-х класів шукають взірців для наслідування. Це підлітковий вік, який має домінуючу тенденцію – прагнення до самоствердження. Використовування зразків у вихованні майбутніх громадян України має давню традицію. У новому підручнику для 5 класу вміщено твори про козаків. Сміливість і відважність козаків захоплює учнів. І навіть гіперболізований образ козака викликає у них повагу і симпатію.

Підтверджено і дидактичний принцип виховного навчання. Особливо складним є виховання національної самосвідомості, гідності й гордості в сучасних умовах, коли чимало українців, ставши манкуртами, зневажають рідну мову, культуру.

Вивчення таких творів, як «Мова» М. Рильського, «Як не любити рідну мову» В. Сосюри, «Не па те рятували діди» Д. Білоуса сприяє вихованню любові й поваги до рідної мови, розкриває перед учнями її чарівність і привабливість.

На художньому матеріалі підручника виховують і інші риси загальнолюдської моралі, без яких неможливе національне виховання. Це співчутливість («Федько – халамидник» В. Винниченка), («Червононькі зернятка», «Молитва» Я. Гояна), працьовитість, справедливість, принциповість тощо.

У процесі експериментального дослідження підтверджено положення про те, що виклад матеріалу у підручниках повинен забезпечувати умови для емоційного сприймання учнями літературного матеріалу. Методичний апарат, що націлює учнів на розуміння зв'язку між подіями, зображеннями у творі, ролі пейзажів, зображувально-виражальних засобів, сприяє інтелектуальним переживанням: радості пізнання нового, задоволення від прочитаного, упевненості в своїх пізнавальних можливостях.

Важливим у роботі вчителя з підручником є зв'язок навчання з життям. Доведено, що літературний матеріал з національним спрямуванням потребує постійної опори на життєвий досвід учнів, їхні вміння розбиратися в явищах і процесах навколишньої дійсності, оцінювати вчинки і поведінку людей, відрізнити прекрасне від потворного.

З'ясовано, що учні майже не знають творів українських художників. Для цього необхідно подавати у підручниках репродукції картин М. Глущенка, М. Пимоненка, І. Марчука, В. Лопати.

Національне виховання засобами мистецтва слова передбачає внутрішньо-предметні й міжпредметні зв'язки. Якщо внутрішньопредметні зв'язки передбачають спеціальне повторення, то міжпредметні визначають міру зв'язків з іншими навчальними предметами, насамперед з історією України та зарубіжною літературою, під час вивчення яких здійснюється національне виховання учнів основної школи.